

Dagsommerfugle i Hillerød Kommune 2018-2019

- en undersøgelse af 16 lokaliteter med Naturpleje i Hillerød Kommune.



Rapport til: Hillerød Kommune

Udarbejdet af: Bo Thyge Johansen
December 2019

Indhold

Resumé 2019	3
Resumé 2018	3
Baggrund	4
Undersøgelser i årene 2014-2017	5
Undersøgelse i 2018	5
Undersøgelse i 2019	6
Resultater	7
Artsgennemgang	10
Lokalitetsgennemgang	19
Målrettet naturpleje	27
Bilag 1	28
Oversigt over hvilke arter der er observeret på de enkelte lokaliteter	
Bilag 2	29
Oversigt over hvilke datoer de enkelte lokaliteter er besøgt i 2018 og 2019	
Kortbilag 1	30
Oversigt over de udvalgte lokaliteter	
Bilag 3	31
Observationer af ynglefugle ved Store Høj, Solbjerg Sø - 2019	

Kolofon

Titel: Dagsommerfugle i Hillerød Kommune 2018-2019 - en undersøgelse af 16 lokaliteter med Naturpleje i Hillerød Kommune.

Forfatter: Bo Thyge Johansen

Udgivelsesår: 2019

Rekvirent: Hillerød Kommune

Layout: Johanne Bak, Natur360

Fotos: Bo Thyge Johansen (BTJ), Lars Andersen (LA), Emil Blicher Bjerregaard (EBB), Per Vindis (PV), Anders N. Michaelsen (ANM) og Johanne Bak (JSB). I parentes er angivet fotografens initialer som de benyttes i rapporten. Enkelte billeder er venligst udlånt af Hillerød Kommune (HK), Jacob Michelsen (JM) og Per Svensson (PS).

Forside: Udsigten fra Vittenbjerg Overdrev over Arresø (BTJ) og isblåfugl (EBB)

Tak til Lars Andersen og Emil Blicher Bjerregaard for faglig kommentering af rapporten, og for værdifulde supplerende oplysninger om dagsommerfugle i Hillerød Kommune. Tak til naturfotograferne Lars Andersen, Emil B. Bjerregaard, Per Vindis, Jacob Michelsen og Per Svensson for lån af billeder.

Resumé 2019

Der blev i 2019, foretaget undersøgelser og eftersøgninger af dagsommerfugle på to lokaliteter - et fattigkær på hængesæk ved Lystrup Skov og en større overdrevslokalitet øst for Solbjerg Sø, inklusiv fortidsmindet Store Høj. Der er ikke tidligere blevet foretaget målrettede eftersøgninger af dagsommerfugle på nogen af lokaliteterne.

I 2019 blev der observeret dværgblåfugl ved Store Høj, hvilket anses for at være ét af højdepunkterne for årets undersøgelser. Arten er relativ sjælden i Nordsjælland og kræver rundbælg for at kunne eksistere. Heldigvis findes der en ret stor bestand af rundbælg langs Solbjerg Sø, i et område lidt nord for Store høj. Dværgblåfugl blev fundet ved flere af de tidlige sommerbesøg med et antal på op mod 10 individer.

Guldhale blev fundet, som ny art for lokaliteten ved Store Høj, den 16. August. Der blev observeret og fotodokumenteret 2 individer på sildig gyldenris. Desuden blev den mindre almindelige art kejserkåbe også fundet her.

Der var i 2019 tale om en nærmest historisk stor og desuden meget tidlig invasion af tidselsommerfugl. Antallet af tidselsommerfugle steg fra ca. 20 individer (den 14. Juni), til ca. 50 individer (den 23. Juli). Også admiral blev set i et ganske stort antal med ca 100 individer den 16. August.

Resumé 2018

Den ekstremt varme, tørre og solrige sommer i 2018 var i starten til stor fordel for dagsommerfuglene, men den sidste del af sommeren var mindre gunstig, da en del af nektarplanterne visnede, det blev simpelthen for tørt. Fra midten af august og ind i september var der dog igen fremgang af nye generationer af dagsommerfugle.

Den varme forsommer var skyld i at larveudviklingen for en lang række arter accelererede. Ved hurtigere larveudvikling, bliver den samlede prædation nedsat, hvorved der opnås et højere antal individer.

Generelt blev der fundet et lidt større antal arter i 2018, sammenlignet med seneste topår 2014 for danske dagsommerfugle i Hillerød Kommune, og i Danmark.

Violetrandet ildfugl blev genfundet på Skansebakken i 2018. Desuden blev den noget overraskende fundet på en ny nærliggende lokalitet på Hillerød Overdrev, ved Grønholt. Guldhale er fundet på Skansebakken, i Lykkesholm og i Salpetermosen hvor den dog er lidt i tilbagegang i 2018.

Køllesværmerne har haft en rigtig god sæson med forekomst af i alt 5 arter, og i ret store bestande. Den sjældne pimpinelle-køllesværmer holder stand på 3 lokaliteter, Baunebakken, Skovbakken og Vittenbjerg. Lille køllesværmer er som noget nyt fundet både på Baunebakken og Bøgebakken (Holtens Høj).

Af andre highlights kan nævnes fund af svalehale på Langebjerg Ås, se, og desuden genfund af sørgekåbe på Skansebakken.

I Lille Lyngby Mose blev der i 2018 registreret en meget stor bestand af den



Isblåfugl (EBB)



Pimpinelle køllesværmer (BTJ)



Affløjet violetrandet ildfugl -han (HK)



Afbrænding af sydvendt skrænt på Langebjerg Ås, 2018 (ANM)

sjældne og truede isblåfugl, som eneste sted i Hillerød Kommune. Ligesom der også blev fundet den relativt sjældne iris.

Den kolibriagtige sommerfugl, aftensværmeren duehale, er i 2018 spottet på Skansebakken og i Ullerød. Der har været en kæmpe invasion af denne spektakulære sommerfugl i Danmark i sommeren 2018.

Endelig skal nævnes at den sjældne blåhat-jordbi i 2018 er genfundet både på Skovbakken og Baunebakken.

Det ser ud til at den foretagne naturpleje med afbrænding af dele af Skovbakken har båret frugt; Skovbakken (20 arter) er i undersøgelsen den lokalitet i Hillerød Kommune sammen med Langebjerg Ås (24 arter), Skansebakken (26 arter), Vittenbjerg (21 arter) og Baunebakken (20 arter) med flest arter dagsommerfugle i 2018. Generelt ser det ud til, at naturplejen virker efter hensigten på de undersøgte lokaliteter.

Baggrund

I 2014 foretog denne rapport forfatter første gang en registrering og overvågning af primært dagsommerfugle på en række udvalgte lokaliteter i Hillerød Kommune.

Lokaliteterne var udvalgt på baggrund af den naturpleje der var igangsat på arealerne. Overvågningen skulle være med til at effektivisere den igangsatte naturpleje. Et andet formål var at skaffe et forøget overblik over biodiversiteten i Hillerød Kommune.

Der blev i 2014 og de følgende år fundet flere nye arter på en række lokaliteter, hvor de ikke tidligere var observeret. Blandt andet de sjældnere: pimpinelle-køllesværmer, isblåfugl, østlig takvinge, blåhat-jordbi samt flere mere almindelige arter.

Dagsommerfugle og køllesværmer har vist sig at være særdeles gode indikatorer på og garanter for, hvorvidt en specifik naturpleje virker efter hensigten og om det givne formål med naturplejen opnås. At biodiversitet står højt på den politiske dagsorden fremgår blandt andet af



Østlig takvinge (LA)



*Sekspletet køllesværmer (BTJ)
Baunebakken d. 12. Juli 2018*



de kommunale biodiversitetskort, hvor Hillerød Kommune ligger meget højt placeret. På landsplan ligger Hillerød Kommune på en syvende-plads.

En undersøgelse af motivationen for at nye borgere flytter til Hillerød Kommune samt hvad borgere i Hillerød Kommune generelt mener er vigtigt, er blandt andet den flotte natur med de store skove og søer, de store rovfugle og ørnene. Natur nær byen betyder altså meget for borgerne.

Undersøgelser i årene 2014-2017

I 2014 var undersøgelsen ret grundig, således blev dengang alle 9 lokaliteter undersøgt mindst 2 gange i sommerens løb, og der blev udarbejdet en rapport: Dagsommerfugle i Hillerød Kommune 2014.

I 2015, 2016 og 2017 blev undersøgelsen hvert år videreført, men dog noget mere ekstensivt, og der blev ikke udarbejdet egentlige rapporter i de år. I 2016 og 2017 blev der sat særlig fokus på overvågningen og registreringer af guldhale i Salpetermosen. Hvert af årene blev mosen besøgt ca. 8 -10 gange i højsæsonen for guldhale fra ult. juli – primo september. Guldhalen blev på den måde kortlagt detaljeret i Salpetermosen.

I alle årene har der været særlig fokus på violetrandet ildfugl på Skansebakken.

I hele perioden har formidlingen af resultater haft meget høj prioritet. Således har der været flere artikler i Hillerød Posten og Frederiksborg Amts Avis ligesom resultatet af undersøgelsen i 2014 er tilgængelig på Hillerød Kommunes hjemmeside, se www.hillerod.dk, brug søgeordet "dagsommerfugle".

Undersøgelse i 2018

I 2018 blev indsatsen kraftigt intensiveret. Feltarbejdet har således omfattet ca. 60 besøg på 14 lokaliteter med naturpleje i Hillerød Kommune. Hver lokalitet er besøgt mindst 2 gange i perioden 1. Juni – 15. September. Der er udarbejdet samlede artslistes for de observationer der er gjort på hver enkelt lokalitet (se Bilag 1).

I 2018 er der som noget nyt forsøgt at (nær)fotografere sommerfuglene på

de enkelte lokaliteter. Hvor dette er lykkedes, er lokaliteten angivet i billedteksten. Fotos af sommerfuglene er en del af formidlingsindsatsen, således er rapporten ikke kun en faglig rapport til brug for forvalterne, biologerne i Hillerød Kommune. Det er desuden en formidlende rapport – en appetitvækker - om sommerfuglearternes kendetegn, og delvist levevis og økologi, omend alt sammen kortfattet beskrevet her.

De vejrmæssige betingelser 2014-2018

Betingelserne for dagsommerfugle i de enkelte somre i perioden 2014 – 2018 har været meget forskellige. I 2014 havde vi generelt en meget varm og tør sommer. 2014 var et virkeligt godt år for sommerfugle i Hillerød Kommune, og generelt i Danmark, sammenlignet med årene 2015 - 2017.

Sommeren 2015 var generelt et dårligt sommerfugleår grundet det meget kolde og våde vejr i maj og juni måned. 2016 var vejrmæssigt noget anderledes end 2015, og var generelt en gennemsnitlig normalsommer.

2017 var den vådeste og koldeste sommer i årtier, og for sommerfuglene var det nærmest et katastrofalt dårligt år. I 2018 oplevede vi så den anden yderlighed, med den varmeste, tørreste og mest solrige sommer i mands minde.

Undersøgelse i 2019

Undersøgelsen i 2019, blev en udvidelse af 2018, således, at der blev gennemført en intensiv undersøgelse af 2 nye lokaliteter - Lystrupkæret, et fasttigkær på hængesæk ved Lystrup skov samt Store Høj, en større overdrevslokalitet ved Solbjerg Sø, inklusiv fortidsmindet Store Høj. Der blev foretaget minimum 3 besøg for hver af de to lokaliteter i perioden 1. Juni - 15. September.

Der foreligger således dybdegående undersøgelser af i alt 16 lokaliteter for årene 2018 og 2019.

De vejrmæssige betingelser for 2019

Efter den rekord varme og tørre, nærmest subtropiske 2018, oplevede Danmark igen i 2019 en sommer nærmere en normalsommer. Der var såle-



Lysning med tjærenelliker ved Store Høj, d. 14. Juni 2019 (ANM)

des både meget solrige, varme og lumre perioder og perioder med meget nedbør.

Generelt var 2019 et ret dårligt år for danske sommerfugle. Blandt lepidopterologer (sommerfugleeksperter) er der overvejende konsensus om, at en del af forklaringen på det lave antal sommerfugle i 2019 skyldes de vejrforhold der gjorde sig gældende for 2018. Dette års lave sommerfuglebestande er således eftervirkninger af den rekordtørre 2018, hvor nærmest al vegetation i slut juli og i løbet af august tørrede ud og visnede bort. Dermed havde æg og sommerfuglelarver dårlige betingelser for at overleve.

Resultater

I alt 35 arter af dagsommerfugle og 5 arter af køllesværmer, blev observeret på i alt 16 lokaliteter i Hillerød Kommune i 2018 og 2019 (se tabel 1). Antallet er identisk med antallet af observerede arter i 2014, hvor det også blev til 40 arter. I 2014 var der dog 1 art, der ikke blev genfundet i 2018 eller 2019, østlig takvinge. I 2018 og 2019 var der 2 arter der ikke blev fundet i 2014, det var de to sjældne arter svalehale og sørgekåbe.

De 40 arter udgør langt hovedparten af dagsommerfugle og køllesværmer der findes i hele kommunen. Enkelte arter er dog kendt fra statskovene i Hillerød Kommune, men ikke fra de 16 undersøgte lokaliteter. Det gælder hvid admiral, engperlemorsommerfugl og spættet bredpande, der alle er

Tabel 1. Artsliste over de 40 observerede arter af dagsommerfugle og køllesværmer i Hillerød Kommune 2018-2019. Arter markeret med en * omtales med deres forekomst i Hillerød Kommune i artsgennemgangen. Arter markeret med ** er arter der er forsvundet fra nogle af de undersøgte lokaliteter. De øvrige arter er almindeligt kendte i Hillerød Kommune og omtales kun med en kort artsbeskrivelse.

Svalehale, <i>Papilio machaon</i> *	Det hvide w, <i>Satyrium w-album</i> *
Stor kålsommerfugl, <i>Pieris brassicae</i>	Grøn busksommerfugl, <i>Callophyrus rubi</i> *
Lille kålsommerfugl, <i>Pieris rapae</i>	Lille ildfugl, <i>Lycaena phlaeas</i>
Grønåret kålsommerfugl, <i>Pieris napi</i>	Dukatsommerfugl, <i>Lycaena virgaureae</i> *
Aurora, <i>Anthocaris cardamines</i>	Violetrandet ildfugl, <i>Lycaena hippothoe</i> *
Citronsommerfugl, <i>Gonepteryx rhamni</i>	Dværgblåfugl, <i>Cupido minimus</i> *
Iris, <i>Apatura iris</i> *	Skovblåfugl, <i>Celastrina argiolus</i>
Sørgekåbe, <i>Nymphalis antiopa</i> *	Rødpletet blåfugl, <i>Aricia agestis</i> *
Dagpåfugleøje, <i>Inachis io</i>	Isblåfugl, <i>Polyommatus amandus</i> *
Admiral, <i>Vanessa atalanta</i>	Almindelig blåfugl, <i>Polyommatus icarus</i>
Tidselsommerfugl, <i>Vanessa cardui</i>	Stregbredpande, <i>Thymelicus lineola</i>
Nældens takvinge, <i>Aglais urticae</i>	Stor bredpande, <i>Ochlodes faunus</i>
Det hvide C, <i>Polygonia c-album</i>	Grøn køllesværmer, <i>Adscita statices</i> *
Nældesommerfugl, <i>Araschnia levana</i>	Fempletet køllesværmer, <i>Zygaena lonicerae</i> *
Kejserkåbe, <i>Argynnis paphia</i> *	Sekspletet køllesværmer, <i>Zygaena filipendulae</i> *
Storpletet perlemorsommerfugl, <i>Issoria lathonia</i>	Pimpinelle køllesværmer, <i>Zygaena minos</i> *
Græsrandøje, <i>Maniola jurtina</i>	Lille køllesværmer, <i>Zygaena viciae</i> *
Engrandøje, <i>Aphantopus hyperantus</i>	Markperlemorsommerfugl, <i>Argynnis aglaja</i> **
Okkergul randøje, <i>Coenonympha pamphilus</i>	Brunlig perlemorsommerfugl, <i>Boloria selene</i> **
Skovrandøje, <i>Pararge aegeria</i>	Engblåfugl, <i>Polyommatus semiargus</i> **
Vejrandøje, <i>Lasiommata megera</i>	Spættet bredpande, <i>Pyrgus malvae</i> **
Guldhale, <i>Thecla betulae</i> *	Okkergul pletvinge, <i>Melitaea cinxia</i> **
Blåhale, <i>Neozephyrus quercus</i>	

kendt fra Gribskov, primært Stenholt Indelukke. I Hillerød Kommune som helhed findes i 2018 således (mindst) 43 forskellige arter dagsommerfugle og køllesværmere. På landsplan findes der ca. 70 arter af dagsommerfugle.

Tabel 1 viser de arter der blev observeret ved undersøgelserne i 2018-2019. Arter markeret med en * omtales mere indgående i artsgennemgangen. De øvrige arter er udbredte og almindelige arter, der findes på mange af de 16 undersøgte lokaliteter, og får ingen særskilt omtale i artsgennemgangen.

Tabel 2 viser antallet af arter observeret på de 16 forskellige lokaliteter i henholdsvis 2014, 2018-2019 og i alt siden år 2000.

Der er i tabel 1 og 2 medtaget sommerfugle-data fra andre lokale naturinteresserede lepidopterologer. Det fremgår, at antallet af arter er lidt højere i 2018-2019 sammenlignet med år 2014.

I 2018 var Skansebakken den mest artsrige lokalitet med 26 arter, dernæst følger Langebjerg Ås med 24 arter, og både Vittenbjerg, Skovbakken og Baunebakken har mindst 20 arter sommerfugle. Lokaliteten ved Store Høj viste sig i 2019 at være en artsrig lokalitet med en samlet observation på 20 forskellige arter.

Lokaliteterne Lykkesholm og Vittenbjerg Overdrev var mangelfuldt undersøgt i 2014, derfor er antallet af arter væsentlig højere i 2018 og totalt i de 2 områder. De 5 fem sidstnævnte lokaliteter i tabel 2 blev ikke undersøgt i 2014. Det totale antal arter siden år 2000 er væsentlig højere end opgørelsen i de enkelte år.

De 40 fundne sommerfuglearter i undersøgelsen i 2018 og 2019 spænder vidt i udbredelse på de 16 lokaliteter. Den meget almindelige lille kålsommerfugl er fundet på samtlige lokaliteter, mens der er 5 (sjældne) arter der kun er fundet på hver én lokalitet - svalehale, iris, violetrandet ildfugl, skov-

Tabel 2. Antallet af arter fordelt på de 14 lokaliteter i henholdsvis 2014, 2018 og 2019, samt det samlede antal arter fundet på lokaliteten siden år 2000.

Lokalitet	Antal arter i 2019	Antal arter i 2018	Antal arter i 2014	Antal arter siden år 2000
Skansebakken		26	21	38
Salpetermosen		18	25	29
Lille Lyngby Mose		15	14	31
Baunebakken		20	19	25
Skovbakken		20	18	25
Langebjerg Ås		24	18	32
Vittenbjerg		21	10	25
Lykkesholm		19	8	23
Nørresø Mose		6	10	20
Hovmosen, Gadevang		6		15
Bøgebakken		13		14
Den Nordiske Lejrskole		4		4
Stenholt Mølle-engen		11		14
Skorstenen, Nejede		10		19
Store Høj, Solbjerg Sø	20			20
Lystrupkæret	6			6



Engblåfugl (LA)



Engperlemorsommerfugl (LA)



Brunlig perlemorsommerfugl (LA)

blåfugl og isblåfugl. Langt hovedparten af arterne er dog fundet på mellem 2 og 13 af de undersøgte lokaliteter.

De biodiversitetsmæssigt vigtigste lokaliteter i Hillerød Kommune, målt på det totale antal arter af sommerfugle siden år 2000, er i prioriteret rækkefølge, de arealmæssigt største lokaliteter, Skansebakken, Langebjerg Ås, Lille Lyngby Mose og Salpetermosen.

De mindre lokaliteter Skovbakken, Baunebakken, Bøgebakken og Vittenbjerg har dog også meget stor betydning for biodiversiteten. Dette skyldes tilstedeværelsen af relativt mange arter totalt, og især grundet forekomsten af mange arter køllesværmerer. Et highlight her er Baunebakken med samtlige 5 arter køllesværmerer i kommunen fundet på en enkelt lokalitet. Både Skovbakken, Baunebakken og Vittenbjerg har forekomster af den sjældne pimpinelle-køllesværmer. Den ligeledes sjældne lille køllesværmer er fundet både på Baunebakken og Bøgebakken. 2018 var generelt et godt år for køllesværmerne.

Det kan på grundlag af undersøgelser og observationer af dagsommerfugle i 2019 konstateres at Lystrupkæret ikke har nogen særlig betydning for dagsommerfuglene. Der blev på overdrevsarealerne ved Solbjerg Sø og Store Høj observeret hele 20 arter dagsommerfugle. Lokaliteten må derfor betegnes som værende en ganske god sommerfuglelokalitet. Fremhæves skal den rødlistede guldhale, og en ret stor bestand af dværgblåfugl. Lokaliteten har kun været undersøgt i et år (2019), hvor det generelt var et dårligt sommerfugleår, så flere undersøgelser fremover vil formegenlig kunne dokumentere flere arter af sommerfugle.

Generelt har sommerfugle i Hillerød Kommune og i Danmark været i meget stor tilbagegang siden 1950'erne, og givetvis siden 1800-tallet. I Gribskov har tilbagegangen været stor, så omkring en tredjedel af sommerfuglearterne helt er forsvundet.

I Hillerød Kommune er flere sjældne rødlistede arter helt forsvundet i perioden fra ca. 1990-2005 på mindst 3 af de 16 undersøgte lokaliteter. I Lille Lyngby Mose er arterne markperlemorsommerfugl, brunlig perlemorsommerfugl, engperlemorsommerfugl samt engblåfugl forsvundet inden for denne periode. På Skansebakken har arterne spættet bredpande, brunlig perlemorsommerfugl, okkergul pletvinge og isblåfugl ikke længere passende biotoper. I Salpetermosen gælder det umiddelbart kun arten spættet bredpande.

Siden ca. 1950 er betydeligt flere af de sjældne, specialiserede og rødlistede arter forsvundet på flere af de undersøgte lokaliteter i Hillerød Kommune. Hvilket afspejler den generelle landsdækkende tilbagegang.

I denne undersøgelse har der udover fokus på dagsommerfugle, i mindre omfang været fokus på naturplejen på de enkelte lokaliteter. Det gælder den nuværende praktiserede naturpleje samt målsætningen med naturplejen. Målsætningen med naturplejen, som bl.a. er hvilke arter naturplejen skal begunstige er beskrevet i rapporten "Naturplejeindsats på 14 Naturperler i Hillerød Kommune, april 2016". Rapporten er tilgængelig på Hillerød Kommunes hjemmeside. Se desuden en detaljeret plejeplan for Skansebakken, der også omhandler dagsommerfugle, på www.hillerod.dk.

Artsgennemgang

Svalehale

Svalehalen blev meget overraskende fundet på Langebjerg Ås d. 19. juli 2018, i den meget tørre, varme og solrige sommer. Det er et meget sjældent fund i Hillerød Kommune. Det seneste fund af arten blev registreret i Tulstrup i 2006. For landet som helhed blev sommeren 2018 også et godt år for svalehalen, ligesom både den varme og tørre sommer 1992, og sommeren 2016 var det. Der var mange fund (ca. 20) over hele landet i perioden ultimo maj - primo august, størstedelen vurderes at være tilflyvere fra Sverige. Der har dog været konstante observationer af svalehale i et område syd for Skagen, her er der muligvis tale om en fastboende population.

De fleste år ses der kun ganske få individer af svalehale i Danmark, men de senere år har heldigvis budt på en stigende tendens. Håbet er at svalehale igen får fastboende og ynglende bestande i Danmark.

De senere år er der ved Ellemosen ved Tibirke Bakker set et stigende antal individer. Svalehale yngede på lokaliteten så sent som for 40 år siden. Gen-skabelsen af Filsø i Vestjylland giver ligeledes håb om en snarlig genkomst, men det er afgørende at moseplanten kær-svovlrod findes som fødegrundlag for larverne. Ved Filsø fandtes svalehale ligeledes indtil for 40 år siden.

Admiral

Admiralen er en af Danmarks farvestrålende store takvinger og kendes ofte på dens meget baskende flyvestil.

Stor kålsommerfugl

Stor kålsommerfugl kendes på størrelsen, og at den sorte forvingeplet har noget større udstrækning end hos lille kålsommerfugl.

Lille kålsommerfugl

Hos lille kålsommerfugl er den sorte forvingeplet begrænset til selve vingespidsen.

Grønåret kålsommerfugl

Grønåret kålsommerfugl er en meget almindelig art i Danmark. Den adskiller sig fra de andre kålsommerfugle ved de grønne årer/ribber på vingens underside.

Nældens takvinge

Nældens takvinge er en af vores mest farveprægtige dagsommerfugle og er Danmarks nationalsommerfugl





Iris

Iris blev fundet på Bjerget i Lille Lyngby Mose, og var en ny art for lokaliteten. I forvejen er dagsommerfuglen iris kendt fra Salpetermosen, Skansebakken og Holmene, hvor den dog ikke blev fundet i 2018.



Sørgeskåbe

Sørgeskåbe blev fundet på Skansebakken, og det var en overraskelse, da den kun en gang tidligere er observeret på lokaliteten. Dette er det eneste fund af arten i Hillerød Kommune i 2018. Sørgeskåbe og svalehale er de mest sjældne dagsommerfugle der er fundet i 2018-undersøgelsen.



Dagsommerfugleøje

Dagsommerfugleøje er en af vores mest farvestrålende sommerfugle, den hører til gruppen af takvinger. Øjepletternes funktion er en advarsel til potentielle prædatorer. Dagsommerfugleøjes "øje" på bagvingen er opbygget af tusindvis af små blå skæl.



Citronsommerfugl

Citronsommerfuglen er den tidligste af de danske dagsommerfugle. Hannen er meget nem at kende på farven, mens hunnen der er mere hvidgul, kan ligne stor kålsommerfugl.



Tidselsommerfugl

Tidselsommerfugl hører også til de farvestrålende takvinger, en gruppe af ret store danske dagsommerfugle.



Tidselsommerfuglen gennemfører et forårstræk på ca. 2500 kilometer. Fra Mellemøsten trækker den til Danmark i flere etaper og generationer. De tidselsommerfugle der når Danmark kan således have oprindelse i Jordan, hvor deres oldeforældre oprindeligt startede emigrationen mod nord.

Det hvide c

Det hvide c hører til takvingerne, og er som alle takvinger en meget flot og farvestrålende sommerfugl, men den er mindre kendt end de andre takvinger.

Den kan minde lidt om nældens takvinge, men det hvide c har dybt fligede vingekanter. Lige så farvestrålende oversiden er, lige så meget kamuflage giver vingeundersiden. Når den sidder på et træ eller en gren med sammenfoldede vinger er den svær at se, bortset fra den hvide figur på undersiden, der kan minde om et c, hvilket afslører den tydeligt (se lille foto). Det er netop også denne hvide tegning der har givet arten dens navn. Heldigvis er det hvide c i fremgang, og truffet på flere lokaliteter i denne undersøgelse.

Nældesommerfugl

Nældesommerfugl er en ret lille flot og farverig dagsommerfugl, der heldigvis er i fremgang i Danmark.

Nældesommerfuglen findes i 2 former – forårsgenerationen er rødbrun med sorte pletter mens højsommer- og efterårsgeneration er næsten sort med hvide eller gule bånd.

Aurora

Aurora er en rigtig forårsbebuder, og kendes på de orange vingespids, og den mosgrøn spættede underside. Aurora er kun fundet på Stenholt Mølle-engen og på Skansebakken. Dette kan skyldes at undersøgelsen først startede i juni, og aurora var da delvist afløjet. Det kan desuden skyldes tilfældigheder, at den almindelige sommerfugl kun er fundet på 2 lokaliteter.

Storplettet perlemorsommerfugl

Storplettet perlemorsommerfugl kendes på de store hvide sølvagtige perlemorspletter på undersiden (se lille foto) og på de mange store runde og sorte pletter på oversiden.

Violetrandet ildfugl

Hannerne af violetrandet ildfugl har en flot orangerød overside, og kan minde om dukatsommerfugl, bortset fra tilstedeværelsen af den violette rand på både for- og bagvinge. Arten er rødlistet som sårbar.

Der blev registreret violetrandet ildfugl på både Skansebakken og i Egedam i 2018. Skønsmæssigt med max. 7-8 individer på Skansebakken, og med max. 3-4 individer ved Egedam. Derudover blev den registreret på en ny lokalitet i Hillerød Kommune, på "Hillerød Overdrev", nær Grønholt.

Arten er gået meget tilbage på Skansebakken. For 25 år siden blev der registreret 400 individer af Martin Bjerg. Det er desuden indtrykket, at tilbagegangen har været stor de seneste 10 år.

Violetrandet ildfugl var meget tidligt flyvende i år. Allerede i ultimo maj blev de første individer observeret, hvor de i den kolde og våde sommer i 2017 først blev set flyvende næsten en måned senere, fra midt/ult. juni.

Yderligere kan det nævnes, at Natur 360 har observeret violetrandet ildfugl på 2 "nye" lokaliteter i Birkerød i 2018. Begge lokaliteter plejes med forårs-afbrænding, hvilket ser ud til at have begunstiget arten.

Okkergul randøje

Okkergul randøje kendes på den orange forvingeunderside med en meget lille øjeplet. Den er betydeligt mindre end græsrandøje.

Skovrandøje

Skovrandøje kendes på den brune grundfarve med gule pletter, og med øjepletter på forvinge- og bagvingeundersiden.



Nældesommerfugl, mørk højsommerform (BTJ). Langebjerg As, d. 19. Juli 2018



Aurora (LA)



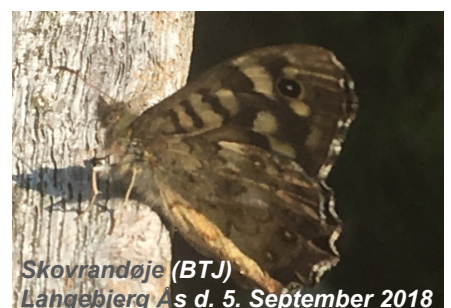
Storplettet perlemorsommerfugl (BTJ), Vittenbjerg d. 20. Juli 2018



Violetrandet ildfugl – han (HK)



Okkergul randøje (LA)



Skovrandøje (BTJ) Langebjerg As d. 5. September 2018



Vejråndøje – hun (BTJ)
Langebjerg As d. 7. August 2018.

Vejråndøje

Vejråndøje lever kun et meget kort liv på mindre end en uge. Det meste af tiden går med at hannerne opsøger hunnerne for at parre sig, og man ser meget ofte hannerne flyve op og strides om hunnerne. Hannen er mindre end hunnen, og har duftskælstriber på forvingerne.



Græsrandøje på kær-tidsel (HK)

Græsrandøje

Græsrandøje forveksles let med engrandøje, men kendes bedst fra denne på den orange forvingeunderside.

Engrandøje

Engrandøje har en ensartet brun overside og i alt 7 gulrandede øjepletter på undersiden. Der findes dog en form hvor øjepletterne er reduceret til små hvide prikker – men stadig 7.



Engrandøje (BTJ)
Skovbakken d. 12. Juli 2018.

Kejserkåbe

Kejserkåbens hun kendes fra hannen på de mange ret ens sorte runde pletter på oversiden, og de manglende, såkaldte duftskælstriber på forvingerne. Kejserkåbe er i denne undersøgelse fundet både i Hovmosen og på Skansebakken.



Kejserkåbe - hun (LA)

Blåhale

Blåhale er en af Danmarks mest almindelige – og mest oversete dagsommerfugle. Det skyldes den mest opholder sig i egetræets kroner på jagt efter bladlusenes såkaldte honningdug. Den er nem at kende på den let blågrå underside. Hannen er på oversiden dyb mørkeblå (se lille foto) mens hunnen kun er blå på forvingens midterfelt.



Blåhale i egetræ (BTJ)
Langebjerg As, d. 19. Juli 2018.

Blåhale (LA)

Det hvide w

Det hvide w er på oversiden ensfarvet sortbrun, mens undersiden er lysere brun med et tyndt hvidt bånd der på bagvingehjørnet danner et w. Arten er tæt knyttet til elm i skovbryn hvor elmen står soleksponeret, kan også ses på enkelstående elme fx langs hegnet og i parker.



Det hvide w (HK)

Det hvide w er i 2018 i Hillerød Kommune fundet på Baunebakken, i Salpetermosen og på Skansebakken. Desuden findes den i Lille Lyngby Mose.

Guldhale

Guldhale har en bemærkelsesværdig udbredelse i Hillerød Kommune, og kommunen udgør et hotspot for arten i Nordsjælland.

Ifølge Atlasprojektet Danske Dagsommerfugle II, som startede i 2016, har arten en gunstig bevaringsstatus i Hillerød Kommune. Arten forekommer på hele 9 lokaliteter. Udover kerneområdet i Nordsjælland, som er kystnære krat med prunus-arter i Halsnæs, Frederikssund og Gribskov kommuner samt dens hotspot i Hillerød, er arten ikke særlig almindelig. Arten er dog i fremgang både i Nordsjælland og landet som helhed, så dens status som rødlistet art i kategorien som sårbar, står måske for fald.

Lokaliteter med guldhale i Hillerød Kommune er udover Skansebakken og Salpetermosen bl.a. Lykkesholm Overdrev, Holmene, Gadevang og Ullerød. Guldhale blev i 2019 fundet ved Solbjerg Sø, hvor den er ny for lokaliteten. De største bestande i Hillerød findes på Skansebakken og primært i Salpetermosen. Guldhale i Salpetermosen har været intensivt overvåget og blev detaljeret kortlagt i både 2016 og 2017 samt nu igen i 2018.

I 2018 fløj guldhale allerede tidligt i juli, hvilket er meget tidligere end i andre år. I september blev guldhale ikke set, selvom den ellers plejer at blive set flyve et stykke ind i september måned.

I 2016 og 2017 fandtes 5 delområder i Salpetermosen med forekomst af samlet op mod 16-17 individer. I 2018 er arten tilsyneladende gået noget tilbage i Salpetermosen, med kun 2 sikre delområder. På de 2 lokaliteter var der skønsmæssigt 6-8 individer. Årsagen til tilbagegangen skyldes sandsynligvis delvist biotopsødelæggelse. Al vegetation blev fjernet (i maj) ved Godthåbsvej/naboareal til Chilihuseenes børnehaven og der er på stedet blevet opmagasineret affaldsjord i sommeren løb. I den sydlige del af mosen øst for kolonihavehusene er der også foretaget store biotopsmæssige ændringer, idet der er fjernet en del pilekrat. Såfremt området får mulighed for at udvikle sig med naturlig vegetation igen, er der chance for at området igen kan blive egnet til guldhale.

I Salpetermosen ses guldhale næsten udelukkende benytte nektarplanten sildig gyldenris, der betragtes som invasiv art i Danmark. I dette er der en indbygget konflikt. Såfremt ønsket er at bevare guldhale i Salpetermosen, må man acceptere en vis andel sildig gyldenris i området. Det vurderes, at såfremt sildig gyldenris helt fjernes fra mosen, får guldhale vanskelige vilkår i mosen.

Sildig gyldenris fik for alvor mulighed for at indvandre og brede sig voldsomt i Salpetermosen, da der blev sat får ud i mosen for at bekæmpe bjørneklo. I takt med at fårene fik gjort has på bjørnekloen, dukkede sildig gyldenris op præcis de samme steder.

Man kan argumentere for at Kommunen bør have en forpligtelse til at drage omsorg for en rødlistet art, (ansvarsart) der forekommer i en bemærkelsesværdig stor bestand i kommunen i forhold til andre store dele af Nordsjælland. Grunden til guldhales afhængighed af sildig gyldenris i Salpetermosen er de meget sene flyvetider/blomstringstider der er sammenfaldende mellem de 2 arter, i juli-september. I 2018 var det særlig tydeligt at der i august ikke var andre nektarplanter til Guldhalerne. Som følge af den ekstreme tørke var alle andre mulige nektarplanter som f.eks. hjortetrøst visnet på det tidspunkt.

Guldhale søger udelukkende nektar på gule og lilla farvede nektarplanter.





Guldhale (BTJ)
Salpetermosen d. 30. Juli 2018

Foruden sildig gyldenris søger den eksempelvis også nektar på alm. gyldenris, der dog blomstrer noget tidligere og ofte inden guldhale har flyvetid. Derudover søger den nektar på den lillafarvede hjortetrøst, der i 2018 dog var helt afblomstret allerede i august grundet den ekstreme tørke, samt Buddlaja. De kan også søge gæret frugt som blomme, mirabel og æble.

Guldhale er en af de danske dagsommerfugle, der har det seneste flyvetidspunkt. Guldhale lægger æg på skudspidser af arter af prunus, som slåen og mirabel. Larverne lever af bladkødet og udvikler sig henover foråret og sommeren. Guldhales pupper klækkes successivt hen over sommeren, så når der vurderes en bestand på ca. 17 individer i Salpetermosen er det antallet på et givent tidspunkt. Det reelle antal individer totalt kan være langt større, da de voksne dyr (imago) har en kort flyvetid på måske max 14 dage.

I Salpetermosen er der udover en kortlægning af adulte (imago) guldhale de sidste 3 somre, desuden om foråret foretaget en kortlægning af prunus-arter med æg fra guldhale. I forbindelse med beskyttelse af arten i Salpetermosen foreligger der således et brugbart registreringsarbejde/kortlægning af hvor guldhale findes som æg, og hvor præcist de vigtige prunus-arter der er fødegrundlaget for æg og larver, findes.



Grøn busksommerfugl (HK)

Grøn busksommerfugl

Grøn busksommerfugl er i 2018 fundet i Gadevang Mose og ved Hovmosen. Den er ret sjælden på Sjælland, hvor den er kendt fra ca. 35 lokaliteter, heraf 7 i Hillerød Kommune. Den er primært fundet i tørvemoser. Arten er desuden fundet på flere statsejede arealer, i Maglemosen, i Lille Gribssø og i "Hjortesøle" ved Gadevang, alle i Gribskov Kommune.



Lille Ildfugl (LA)

Lille ildfugl

Lille ildfugl kendes på de klart orangerøde forvinger og på de mørke bagvinger.

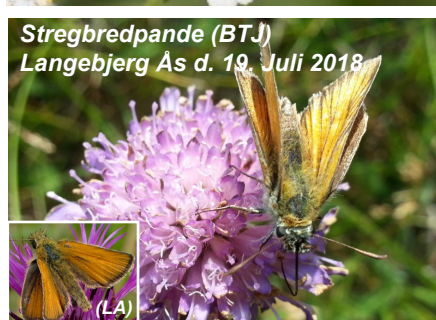


Dukatsommerfugl (HK)

Dukatsommerfugl

Hannen af dukatsommerfugl er orangerød med en smal sort sømkant på både for- og bagvinge. Hunnen er ligeledes orangerød, men har sorte pletter på vingeoversiden. På undersiden, som er okkerfarvet med fine sorte pletter, ligner de 2 køn hinanden.

Arten er fundet på Skansebakken og Langebjerg Ås i 2018. . Det er en art i tilbagegang, så det er positivt den holder stand på 2 lokaliteter.



Stregbredpande (BTJ)
Langebjerg Ås d. 19. Juli 2018

Stregbredpande

Hanner og hunner ligner hinanden, de er kortvingede med okkerfarvet overside med mørkere ribber. Hannen kendes dog på en kort tynd streg, en duftskælstrøbe, på forvingens overside (se lille foto).



Stor bredpande (LA)

Stor bredpande

Stor bredpande er den største bredpande i Danmark. Vingerne er okkerfarvede med mørkere sømfelt samt med gule pletter på bagvingeundersiden. Hannen har en tydelig sort duftskælstrøbe på forvingens overside.

Dværgblåfugl

Dværgblåfugl er helt afhængig af planten rundbælg som foderplante for larverne. I Hillerød Kommune er den i 2018 i lighed med andre år fundet på Skansebakken, Vittenbjerg Overdrev, Lykkesholm, Langebjerg Ås og på Skovbakken.

Skovblåfugl

Skovblåfugl kendes på den blåhvide underside med de aflange sorte prikker. Skovblåfugl er en almindelig art, men den er i denne undersøgelse kun fundet i Salpetermosen, det kan dog skyldes tilfældigheder.

Rødpletet blåfugl

Rødpletet blåfugl kendes på rækken af rødorange sømpletter på både bag- og forvingens overside samt at de to første øjepletter på bagvingens underside danner et kolon.

Rødpletet blåfugl er i Danmark ret almindelig, men i Hillerød Kommune er den dog mindre almindelig. I 2018 er den fundet på Baunebakken, Skansebakken, Vittenbjerg og Langebjerg Ås. Tidligere år er den også fundet på Skovbakken og i Hovmosen.

Isblåfugl

Isblåfugl er en regionalt sjælden art i tilbagegang og er rødlistet som sårbar.

Isblåfugl blev i 2018 i Hillerød Kommune udelukkende observeret i Lille Lyngby Mose, hvor der dog blev fundet en ret stor bestand, på op mod 65 individer.

I 2014 blev den lidt overraskende fundet på Lykkesholm Overdrev, men der er den tilsyneladende forsvundet fra igen. Der er dog stadig mulighed for at arten kan brede sig fra Lille Lyngby til Lykkesholm igen. Isblåfugl er helt afhængig af foderplanterne musevikke og gul fladbælg som foderplanter til larverne, derfor er formålet med naturplejen på Lykkesholm Overdrev bl.a. også at favorisere disse 2 plantearter.

Almindelig blåfugl

Almindelig blåfugl kendes bl.a. fra andre blåfugle på den hvide kileplet på bagvingeundersiden.



Dværgblåfugl (LA)



Skovblåfugl (BTJ)
Salpetermosen d. 8. August 2018



Rødpletet blåfugl (LA)



Isblåfugl (EBB)



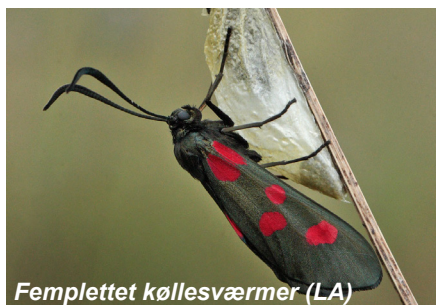
Alm. blåfugl (BTJ)
Langebjerg Ås d. 22. august 2018



Grøn køllesværmer (BTJ)
Skovbakken d. 29. Juni 2018

Grøn køllesværmer

Grøn køllesværmer er meget farvestrålende med sine irgrønne vinger. Arten findes i Hillerød Kommune på Skovbakken, Baunebakken, Vittenbjerg og på Skansebakken. 2018 var et rigtig godt år for køllesværmerne. På Skovbakken blev fundet ca. 25 individer og på Baunebakken ca. 35 individer.



Fempletet køllesværmer (LA)

Fempletet køllesværmer

De fleste køllesværmere har karakteristiske metalfarver, oftest mørkt blå med højrøde pletter eller sammenflydende linjer. Fempletet køllesværmer har som navnet antyder, fem røde pletter på hver forvinge.

Fempletet køllesværmer blev fundet på Skovbakken, Baunebakken og på Skansebakken. På Skovbakken blev der observeret ca. 10 individer og på Baunebakken ca. 20 individer.



Sekspletet køllesværmer (LA)

Sekspletet køllesværmer

Sekspletet køllesværmer er den mest almindelige af køllesværmerne. På Baunebakken blev der fundet helt op til 75 individer. Desuden blev arten set på Skovbakken, Vittenbjerg, på Skansebakken og Langebjerg Ås.

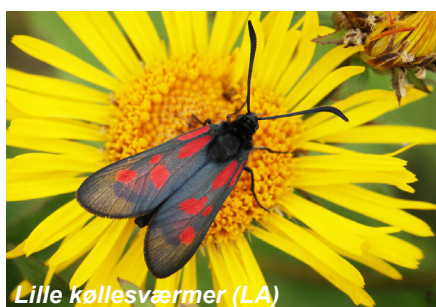
Køllesværmerne metalfarver fungerer som advarselsfarver overfor dyr og fugle og virker iriserende så den ellers tilsyneladende sorte overside nærmest bliver irgrøn. Køllesværmerne er fremme og aktive hele dagen, men hører i virkeligheden systematisk til natsommerfuglene.



Pimpinelle-Køllesværmer (BTJ)
Skovbakken d. 29. Juni 2018

Pimpinelle-køllesværmer

Pimpinelle-køllesværmer kendes på de sammenflydende røde pletter. Pimpinelle-køllesværmer er en af de sjældne køllesværmere i Hillerød Kommune. Den er i larvestadiet helt afhængig af planten alm. pimpinelle. Forsvinder planten, er det også slut med køllesværmeren. I 2018 blev den fundet på Vittenbjerg, på Skovbakken og på Baunebakken. Arten er rødlistet som sårbar art.



Lille køllesværmer (LA)

Lille køllesværmer

Lille køllesværmer kendes på den svage bestøvning og de utydelige røde pletter. Lille køllesværmer er meget sjælden i Hillerød Kommune. Det var derfor overraskende, at den i 2018 både blev fundet på Baunebakken og på Bøgebakken (Holtens Høj). Arten er rødlistet som sårbar art.

Duehale

I 2018 oplevede Danmark en kæmpe invasion af duehalen. Der var formentlig tale om mere end 100.000 tiltrækkende duehaler fra Middelhavsområdet. Sidst vi oplevede så store invasioner, var i 1976, i 1997 og i 2007. Duehale er i 2018 spottet i Ullerød og desuden på Skansebakken, på Buddleja (sommerfuglebusk).

Danmark ligger på nordgrænsen af duehales udbredelse. Når duehalerne kommer trækkende fra Middelhavsområdet, søger de op i højereliggende luftlag og lader sig passivt føre med en søndenvind og kan så nå helt op til Danmark i en god varm og tør dansk sommer med højtryksvejr, som i 2018.

Navnet duehale skyldes den skællede og hårede bagkrop, med antydning af "halefjer", og med de duelignende grå farver, adskilt af hvide bånd. Duehalen foretager så lynhurtige bevægelser, at det kan være svært for det menneskelige øje at følge dens bevægelser. Ofte ses duehale kun ganske kort tid ved en nektarplante, i måske 30 sekunder og så er den væk og umulig at få øje på.

Udover på stjerneblomst suger den nektar på andre nektarplanter som buketorn, sæbeurt og Buddleja, hvor den på kolibriagtigvis suger nektar fra bunden af blomsterne.



Duehale (PV)



Duehale (PV)

Lokalitetsgennemgang

Skansebakken

Skansebakken og Hillerød Overdrev er et bynært 70 ha stort naturområde hvor naturpleje og naturformidling har fokus på dagsommerfugle. Der plejes bl.a. målrettet for violetrandet ildfugl. Det er meget vigtigt at sikre naturplejen på Skansebakken fremover, da det er "flagskibet" af indsatsområder med målrettet naturpleje for dagsommerfugle.

Violetrandet ildfugl søger ofte nektar på brombær, det er derfor vigtigt at sikre rigeligt med brombærkrat. Naturplejen på Skansebakken skal desuden favorisere foderplanterne for arterne dukatsommerfugl, det hvide w, guldhale, dværgblåfugl og kejserkåbe.

Der foretages høslæt på Skansebakken med opsamling af høet efter princippet om mosaikslåning. Høet samles i bunker, hvor det ligges til tørre så insekterne kan nå at forlade høet, inden det endelig fjernes fra området.

Lokaliteten besøgt d. 4. Juni, 8. Juni, 16. Juni, 27. Juli, 30. Juli, 8. Aug., 17. Aug., 26. Aug. og 29. Aug. 2018.



Salpetermosen

I den østlige del af mosen nær Jagtvej står en større bestand af sildig gyldenris som fungerer som hotspot for flere arter af sommerfugle, bl.a. guldhale. Tidligere er guldhale fundet på 5 lokaliteter i Salpetermosen, men grundet ændringer i plejen på flere af disse, blev den kun observeret på 2 af lokaliteterne i 2018.

Lokaliteten besøgt d. 21. Juni, 30. Juli, 31. Juli, 3. Aug., 4. Aug., 8. Aug., 17. Aug. og 29. Aug. 2018.



Centralt gyldenris-krat ved Jagtvej nær Tennishallen, d. 29. August 2018 (BTJ)

Lille Lyngby Mose

Lille Lyngby Mose ligger på sydsiden for Arresø.

Der blev fundet i alt 15 arter dagsommerfugle i 2018, blandt andet den ret sjældne iris, hvilket var ny art for lokaliteten. De vigtigste arealer i mosen for dagsommerfuglene, er det skovbevoksede "Bjerget", Lille Lyngby Næs, overdrevsbakken "Alten" samt tilstødende enge.

Arealerne er statsejede og forvaltes af Naturstyrelsen Nordsjælland.

Afgræsningen er særdeles vigtig for at sikre de betydelige botaniske værdier, med flere sjældne orkideer såsom pukkellæbe m. fl. Afgræsningen er også meget vigtig for at sikre sommerfuglene de bedste vilkår, det gælder i særdeleshed hensynet til den sjældne og rødlistede Isblåfugl, så der altid er tilstrækkeligt af foderplanterne gul fladbælg og musevikke.

Lokaliteten besøgt d. 19. Juni, 29. Aug. og 10. Sep. 2018.



Lille Lyngby Næs (HK)



(HK)
Bugten ml. Lille Lyngby og næsset

Baunebakken

Baunebakken er en sandet og næringsfattig bakke øst for Alsønderup. Naturplejen på området har bl.a. fokus på at bevare skærmplanten alm. pimpinelle og andre plantearter køllesværmere suger nektar på, da 5 arter af køllesværmere lever her, inklusiv den i indlandet sjældne pimpinelle-køllesværmer.

Lokaliteten besøgt d. 14. Juni, 2. Juli, 4. Juli, 12. Juli, 6. Aug. og 29. Aug. 2018.



Skovbakken

Overdrevsbakken Skovbakken udgør et areal på ca. 1,5 ha. Målet med naturplejen på området er bl.a. at bevare områdets artsrige og karakteristiske overdrevsvegetation samt sikre og begunstige lokalitetens dagsommerfugle gennem en varieret flora.

Området græsses med kvæg og i foråret 2017 og 2018 blev der forsøgsvist forsøgt afbrænding på den sydvendte del af området.

Lokaliteten besøgt d. 29. Juni, 12. Juli og 5. Sep. 2018.



Langebjerg Ås

Langebjerg Ås et forholdsvis stort naturområde med et samlet areal på 3½ ha. Området er kommunalt ejet, og de mange stubbe der står tilbage i området er nu levested for en lang række arter, bl.a. benytter områdets markfirben sig af de små "forhøjninger".

Områdets indeholder bl.a. et veludviklet kalkoverdrev, som trods tidligere tilgroning fortsat rummer mange karakteristiske plantearter, samt en stor bestand af markfirben. Store dele af området græsses og på en mindre del af overdrevet er der blevet foretaget forårsafbrænding i 2017 og 2018.

Hotspot for sommerfugle på Langebjerg Ås lige nord for grusgravssøen ved Uvelse, her er registreret 24 forskellige arter af dagsommerfugle i 2018, blandt andet den sjældne svalehale.

Lokaliteten besøgt d. 3. Juli, 19. Juli, 27. Juli, 22. Aug. og 5. Sep. 2018.



Vittenbjerg Overdrev

Vittenbjerg er en markant bakke beliggende ud til Arresø. Området er præget af tilgroning af tæt krat af slåen og mirabel.

De vigtigste sommerfugle-arter på lokaliteten er pimpinelle-køllesværmer, grøn køllesværmer og rødpletet blåfugl. De store egetræer vil på sigt kunne true det nu delvist lysåbne sydvesteksponerede skræntområde – hotspottet for pimpinelle-køllesværmer. Det bør overvejes at foretage trærydning på skrænten. Ejer er indforstået med de nødvendige fældninger og naturpleje

Lokaliteten besøgt d. 18. Juni og 20. Juli 2018.



Lykkesholm Overdrev

Lokaliteten består af lavninger med rørsump, afvekslende med højere beliggende partier med græs-domineret flora, og i området findes 2 tørre sandede små bakker med en delvis udviklet overdrevsflora.

Det er på de tørre overdrevspartier isblåfuglen visse år holder til. Målet med naturplejen i området er bl.a. at sikre og optimere forholdene for den rødlistede og regionalt sjældne og truede isblåfugl.

Lokaliteten besøgt d. 16. Juni, 28. Juni, 20. Juli og 29. Aug. 2018.



Lykkesholm Overdrev, d. 29. August 2018 (BTJ)

Nørresø Mose, Gadevang

Mosen omkring Nørresø i Gadevang, udgør et ca. 6 ½ ha. stort område med vandfyldte, brunvandede (dystrofe) tørvegrave, kær- og sumppartier, mere eller mindre tæt skovbevoksede tørvebundsarealer ("lyngmose") samt nogle omkringliggende, overvejende afgræssede højbundsarealer.

Området var inden tørvegravningen et veludviklet ekstremfattigkær. Plejen i området skal sikre de lysåbne naturtyper - særligt hængesæk og andre kærsmfund dannet i flydende vand. Den primære indsats vil være at fjerne uønsket ved-opvækst

Der blev i 2018 kun fundet ret få arter dagsommerfugle. Dog observeres grøn busksommerfugl årligt i området.

Lokaliteten besøgt d. 14. Juni, 2. Aug. og 29. Aug. 2018.



Nørresø Mose, Gadevang, d. 29. August 2018 (BTJ)



Nørresø Mose, Gadevang (EBB)

Hovmosen, Gadevang

Arealet består af mose med søer og rørsump samt ret store lysåbne overdrevsarealer der fra Gadeledsvej fører ned til Hovmosen.

Lokaliteten blev ikke undersøgt i 2014.

Der blev i 2018 kun fundet relativt få arter dagsommerfugle. Bemærkelsesværdigt er det dog, at grøn busksommerfugl årligt observeres i området.

Lokaliteten besøgt d. 16. Juni, 14. Juli og 29. Aug. 2018.



Hovmosen, Gadevang (BTJ)



Hovmosen, Gadevang (BTJ)



Hovmosen, Gadevang (EBB)

Bøgebakken, Tulstrup (Holtens høj)

Lokaliteten udgøres af en lille markant bakke i et i øvrigt kuperet bakkeland, der primært udgøres af gamle landbrugsarealer. Området er plejet med forårsafbrænding i 2017 og 2018 på de syd- og vestvendte dele.

Lokaliteten blev ikke undersøgt i 2014. Der blev i 2018 fundet relativt få arter dagsommerfugle. Det skal dog bemærkes at den sjældne lille køllesværmer blev observeret i 2018.

Lokaliteten besøgt d. 16. Juni, 14. Juli og 29. Aug. 2018.



Bøgebakken v. Tulstrup (Holtens Høj) (HK)

Den nordiske Lejrskole

Ved Den nordiske lejrskole ligger et markante bakkeparti med overdrevs-karakterer.

Lokaliteten blev ikke undersøgt i 2014. Der blev i 2018 kun fundet ganske få og almindelige arter dagsommerfugle. Den særdeles sjældne gråbåndet bredpande er registreret på lokaliteten frem til 1997.

Lokaliteten besøgt d. 8. Juni, 2. Aug. og 29. Aug. 2018.



Den nordiske lejrskole, d. 29. August 2018 (BTJ)

Stenholt Mølle-engen

Rigkær med forekomst af den sjældne engblomme, kødfarvet gøgeurt, maj-gøgeurt og skov-gøgeurt. På engen fandtes tidligere en af Nordsjællands største bestande af de 2 orkideer kødfarvet gøgeurt og skov-gøgeurt, de har dog været i nogen tilbagegang grundet tilgroning af kærerne med kær-star. Engblomme synes tillige at være forsvundet fra området. Lokaliteten blev ikke undersøgt i 2014. Der blev i 2018 kun fundet ret få arter dagsommerfugle.

Lokaliteten besøgt d. 18. Juni, 2. Aug. og 29. Aug. 2018.



Stenholt Mølle-engen, hvor engblomme tidligere blomstrede talrigt (HK)



Stenholt Mølle-engen, d. 29. August 2018 (BTJ)

Skorstenen, Nejede Vesterskov

Markant lille grusbakke beliggende i den nordvestligste del af Nejede Vesterskov og delvis bevokset med store fyrretræer og egetræer.

Omkring halvdelen af lokaliteten blev forsøgsvist afbrændt i foråret 2018. Lokaliteten blev ikke undersøgt i 2014. Der blev i 2018 kun fundet ret få og almindelige arter dagsommerfugle.

Lokaliteten besøgt d. 2. Juli og 10. Sep. 2018.



Store Høj, Solbjerg Sø

Stort overdrevsareal øst for Solbjerg Sø, der er en tidligere grusgrav. Området blev efterfølgende delvist tilplantet bl.a. med normannsgraner, især i området mellem Store Høj og Solbjerg Sø. Dele af området er under tilgroning med bl.a. havtornekrat. Relativt store bestande af den invasive plante, sildig gyldenris, har etableret sig i området, men den fungerer som nektarplante for guldhale. Lidt nord for Store Høj, vokser rundbælg der danner fødegrundlag for dværgblåfugl.

Der er foretaget mindre rydninger af vedplanter i vinteren 2017-2018. Selve højen og de omkringliggende lysåbne arealer blev forsøgsvist afbrændt i foråret 2018. I 2019 var det kun de omkringliggende lysåbne arealer der blev brændt.

Lokaliteten besøgt d. 14. Juni, 23. Juli, 8., 16., 22. Aug. og d. 6. Sep. 2019.

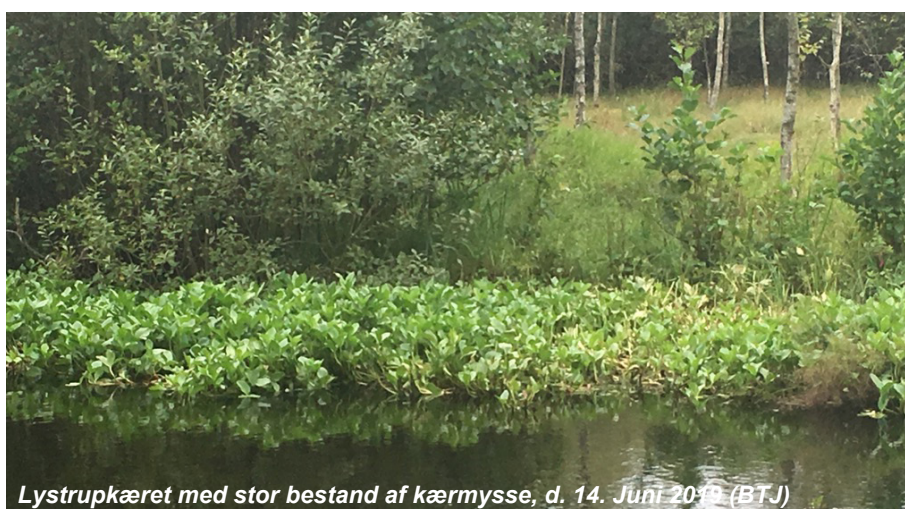


Lystrupkæret

Fattigkæret med hængesæk ved Lystrup Skov er et meget værdifuldt naturområde, med sphagnum-domineret central flade, og bladmos-domineret rand. Fladen er moderat tilgroet med dun-birk, mens randen er meget tilgroet med pil. Lokaltiteten rummer bl.a. tråd-star, næb-star, grå star, kærmysse, mose-bølle, tranebær og rosmarinlyng. Rundbladet soldug er tidligere kendt fra lokaliteten, og det vurderes at den fortsat ville kunne vokse på hængesæk-fladen.

Som sommerfuglelokalitet er område på nuværende tidspunkt mindre interessant, og det vurderes at lokaliteten fremadrettet kræver pleje for ikke at gro til i vedplanter. Lokaltiteten er ikke tidligere blevet målrettet undersøgt for dagsommerfugle.

Lokaliteten besøgt d. 14. Juni, 8. Aug. og 6. Sep 2019.



Målrettet naturpleje

Blandt de i alt 40 arter dagsommerfugle registreret i 2018, er de 22 arter udbredte og almindelige, mens 18 arter er mindre almindelige eller regionalt sjældne og rødlistede. Især for disse 18 arter er der i større eller mindre grad behov for en aktiv målrettet naturplejeindsats, for at sikre disse arter en fremtid i Hillerød Kommune.

Det vurderes at målet for de mere bemærkelsesværdige og sjældne arter og deres bestande fremadrettet som minimum bør være en status quo (som i 2018). Målet er dermed også at medvirke til at sikre en høj og stabil mangfoldighed af sommerfugle i Hillerød Kommune. Netop denne organisme-gruppe er en meget populær artsgruppe, som borgere i Hillerød Kommune værdsætter og mener er vigtig at bevare.



Bilag 1

Oversigt over hvilke arter der er observeret på de enkelte lokaliteter

1: Skansebakken 2: Salpetermosen 3: Lille Lyngby Mose 4: Baunebakken 5: Skovbakken 6: Langebjerg Ås 7: Vittenbjerg 8: Lykesholm 9: Nørresø Mose 10: Hovmosen 11: Bøgebakken 12: Den Nordiske Lejrskole 13: Stenholt Mølle-engen 14: Skorstenen 15: Store Høj 16: Lystrupkæret

Art	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Svalehale						X										
Stor kålsommerfugl	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X	X	X	
Lille kålsommerfugl	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Grønåret kålsommerfugl	X	X	X	X	X	X		X			X		X	X	X	
Aurora	X												X			
Citronsommerfugl						X	X									X
Iris			X													
Sørgekåbe	X															
Dagpåfugleøje	X	X				X		X		X			X		X	X
Admiral	X	X	X			X	X	X					X		X	
Tidselsommerfugl			X		X	X					X				X	X
Nældens takvinge	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X		X	X
Det hvide c		X				X	X									
Nældesommerfugl		X				X	X						X	X		
Kejserkåbe	X									X			X		X	
Storplettet perlemorsommerfugl	X	X		X	X		X	X	X	X					X	
Græsrandøje	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X
Engrandøje		X		X	X	X	X	X	X		X				X	
Okkergul randøje	X	X	X	X	X			X			X	X		X	X	
Skovrandøje				X	X		X	X	X				X	X	X	
Vejrandøje	X	X	X	X	X	X	X	X			X		X		X	
Guldhale	X	X						X							X	
Blåhale						X	X	X								
Det hvide w	X	X	X	X												
Grøn busksommerfugl									X	X						
Lille ildfugl	X	X	X	X	X	X	X	X			X			X	X	
Dukatsommerfugl	X					X										
Violetrandet ildfugl	X															
Dværgblåfugl	X					X	X	X	X						X	
Skovblåfugl		X														
Rødplettet blåfugl	X			X	X	X	X									
Isblåfugl			X													
Almindelig blåfugl	X	X		X	X	X	X	X			X				X	
Stregbredpande	X			X	X	X	X	X			X			X	X	
Stor bredpande	X		X		X	X					X			X	X	
Grøn køllesværmer	X			X	X		X	X								
Fempletet køllesværmer	X			X	X											
Seksplettet køllesværmer	X			X	X	X	X									
Pimpinelle-køllesværmer				X	X		X									
Lille køllesværmer				X							X					

Bilag 2

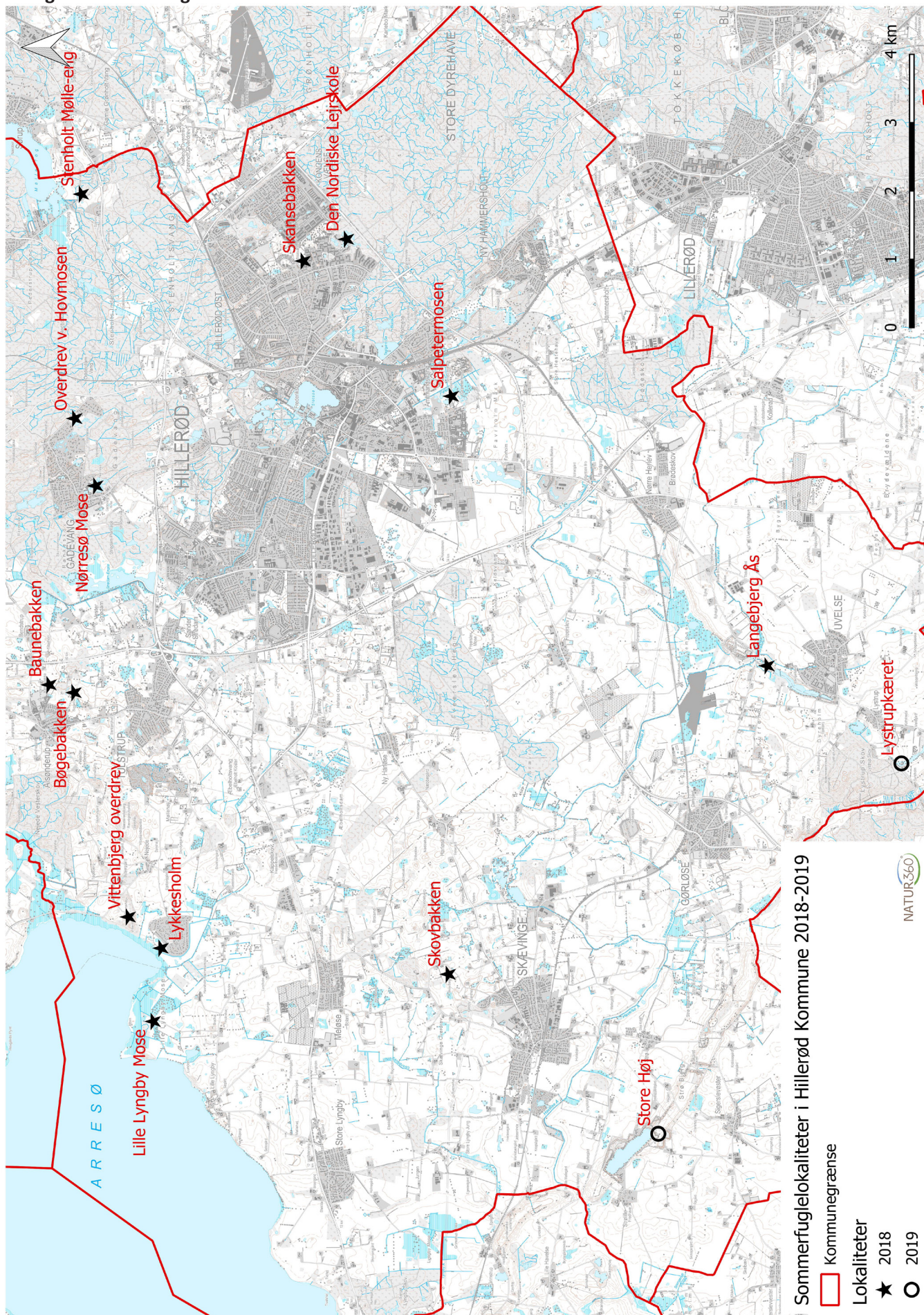
Oversigt over hvilke datoer de enkelte lokaliteter er besøgt i 2018 og 2019

2018	Juni										Juli										August										Sep.	
	4	8	14	16	18	19	21	28	29	2	3	4	12	14	14	19	20	27	30	31	2	3	4	6	8	17	22	26	29	5	10	
1. Skansebakken	X	X		X													X								X		X					
2. Salpetermosen						X												X		X					X							
3. Lille Lyngby Mose						X																									X	
4. Baunebakken			X						X			X												X								
5. Skovbakken								X				X																		X		
6. Langebjerg Ås											X						X										X					
7. Vittenbjerg overdrev					X											X																
8. Lykkesholm				X				X																				X				
9. Nørresø Mose			X																		X							X				
10. Hovmosen				X										X														X				
11. Bøgebakken (Holtens Høj)				X										X																		
12. Den Nordiske Lejrskole		X																			X							X				
13. Stenholt Mølle-engen					X																							X				
14. Skorstenen																															X	

2019	Juni		Juli			August			Sep.	
	14	23	8	23	8	16	22	6		
15. Store Høj, Solbjerg Sø	X	X	X	X	X	X	X	X		
16. Lystrupkæret	X		X		X					

Kortbilag 1

Oversigt over de udvalgte lokaliteter



Bilag 3

Observationer af ynglefugle ved Store Høj, Solbjerg Sø - 2019

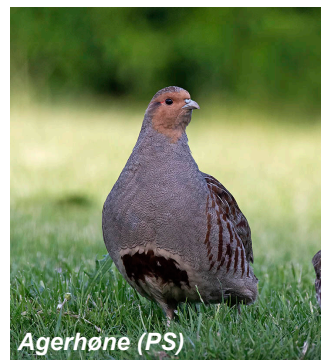
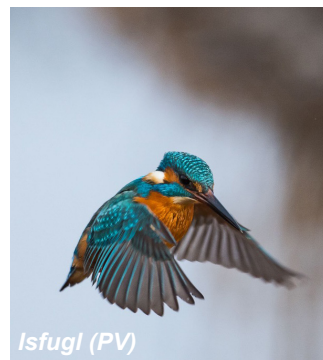
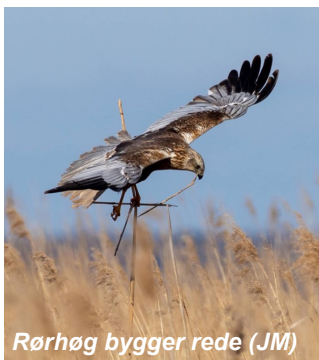
I forbindelse med de 6 besøg for at undersøge arealerne for dagsommerfugle, blev der ligeledes gjort observationer af ynglefugle

Generelt set, yngler et ret bredt udsnit af almindelig småfuglearter, incl. nattergal, derudover yngler spurvehøg og musvåge også i området.

Toppet lappedykker yngler i søen. Der er observeret hvinand i søen i yngletiden, det er dog uvist hvorvidt den yngler eller ej.

Særligt bør følgende arter fremhæves; rørhøg, isfugl, ravn, agerhøne og skovhornugle, der formentlig alle 5 yngler i området.

1. Rørhøg-han set d. 10. Juli, men ukendt hvor præcist den yngler (i Havelse Å systemet).
2. Isfugl er set og hørt d. 10. Juli og igen d. 8. August, men det er ligeledes ukendt hvor redestedet findes.
3. Ravn, et par blev set og hørt d. 8. August, men redestedet er ukendt.
4. Agerhøne yngler med sikkerhed i området sydvest for Solbjerggård, på jord der grænser op til matriklen, oplyst af nabo til Solbjerggård.
5. Skovhornugle yngler i den sydlige del af området. Øst for fortidsmindet Store Høj, blev der d. 8. august konstateret udflyjende unger, fra rede i de høje nordmannsgraner. Ungerne hørtes kalde med deres pibende kald.



Stor hornugle

Området omkring Solbjerg Sø har potentiale for kunne rumme den sjældne stor hornugle.

Lignende lokaliteter benyttes af stor hornugle i dele af Jylland. Stor hornugle yngler i Sydsverige og store dele af Jylland, og det vurderes at der er egnede ynglelokaliteter flere steder på Sjælland. Det forventes, at der inden for en relativ kort årrække, kommer til at yngle stor hornugle på egnede lokaliteter på Sjælland også.

Såfremt stor hornugle finder vej til området omkring Solbjerg Sø, vil den formentlig (ud fra erfaringer fra Jylland) etablere sig på gården, så højt til vejs som muligt. En redekasse placeret et optimalt sted kunne være med til at tiltrække stor hornugle. En anden mulighed for redeplacering er på skrænterne ved søen.

De fleste store hornugler i Jylland yngler i tidligere grusgrave, hvor der er relativt uforstyrret. I kraft af, at store områder omkring Solbjerg Sø er relativt uforstyrret, er det medvirkende til, at stor hornugle på sigt ville finde området attraktivt.